

۴ محور چالش سیاست‌گذاری در گردشگری سلامت ایران

شواهد نشان می‌دهد به‌رغم تلاش‌های صورت‌گرفته در سال‌های اخیر، گردشگری سلامت هنوز در ساختار نهادی کشور و مقررات موجود، جایگاه مناسبی ندارد و با هدف تبیین‌شده در سند چشم‌انداز که جایگاه نخست گردشگری سلامت ایران در میان کشورهای منطقه را ترسیم کرده، فاصله دارد. این در حالی است که در برنامه‌های توسعه همواره دولت موظف شده بر اساس برنامه‌ریزی‌های خود، بخش قابل‌توجهی از نیازهای بهداشتی و درمانی کشور را از طریق صدور کالا، خدمات پزشکی و گردشگری سلامت فراهم کند.

اما توجه به موضوع گردشگری سلامت به سه دلیل عمده مورد توجه قرار گرفته است؛ نخست اینکه این موضوع در سال‌های اخیر و به دنبال پیشرفت این صنعت در سایر کشورها، مورد توجه بسیاری از دولت‌ها به‌خصوص کشورهای آسیایی قرار گرفته و کشورها به دلیل سودآوری کلان، وارد رقابت شدیدی برای جذب گردشگران درمانی شده‌اند. دوم اینکه اقدامات پراکنده‌ای که در کشور در این زمینه انجام شده متناسب با اهداف تعیین شده نیست و نیاز به الگوهایی جامع برای خط‌مشی‌گذاری در این حوزه به شدت احساس می‌شود. سوم اینکه قوانین بالادستی در مورد گردشگری سلامت نشان می‌دهد نه‌تنها اصل موضوع جایگاه مناسبی در قوانین ندارد، بلکه ابعاد این موضوع و چالش‌های احتمالی توسعه این حوزه و اثر آن بر سایر حوزه‌ها کمتر مورد توجه بوده است. در عین حال، سیاست‌گذاری در این حوزه با چالش‌های متعددی نیز روبه‌رو است.

نتایج یک پژوهش که توسط رضا واعظی، میثم چگین و حسین‌اصلی‌پور انجام شده، نشان می‌دهد چالش‌های سیاست‌گذاری در این حوزه در چهار بخش چالش‌های اقتصادی، چالش‌های اجتماعی و فرهنگی، چالش‌های سیاسی و چالش‌های اداری قابل تفکیک است که از این میان برای ارتقای جایگاه گردشگری سلامت، توجه به چالش‌های سیاسی و اداری در مرحله تدوین سیاست‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار است. از نظر نگارندگان این پژوهش، بسیاری از مسائل اجرایی و فرآیندهای عملیاتی معیوب در گردشگری سلامت کشور، از چالش‌های خط‌مشی‌گذاری در این حوزه نشأت می‌گیرد. افزایش تعرفه‌ها برای بیماران داخلی به دلیل مقایسه تعرفه‌های داخلی و خارجی توسط مراکز درمانی و افزایش توقعات آنها از بیماران داخلی، هزینه‌های تحمیلی به سیستم سلامت کشور، تمایل پزشکان مجرب برای کار در بیمارستان‌های مورد نظر گردشگران به دلیل حق‌الزحمه‌های بهتر، مسائل بیمه‌ای و پرداخت غرامت درخصوص عوارض جانبی درمان‌ها، ضعف تسهیلات گردشگری و خدمات بانکی، توان اندک مراکز درمانی کشور در خرید و تکمیل تجهیزات تکنولوژیک، سهم اندک کشور از گردش مالی این صنعت و زیرزمینی شدن برخی فعالیت‌ها به جهت فرار مالیاتی از جمله چالش‌های اقتصادی گردشگری سلامت هستند.

ضعف برنامه‌های بازاریابی و تبلیغات، پیچیدگی‌های رعایت ارزش‌های گردشگران در مراکز درمانی، تبعات اجتماعی و تضاد طبقاتی ناشی از توجه بیشتر به گردشگران در مقابل بیماران داخلی، مسائل ناشی از تنوع فرهنگی گردشگران سلامت، زیرزمینی شدن برخی فعالیت‌ها به جهت دور زدن قوانین و نظارت‌های پزشکی، پیامدهای منفی فرهنگی برخی درمان‌های غیراخلاقی، نامناسب بودن خدمات بیمارستان‌های دولتی برای بیماران داخلی و بهبود مستمر خدمات بیمارستان‌های خصوصی موردنظر گردشگران؛ و شیوع بیماری‌های وارداتی نیز به‌عنوان برخی چالش‌های اجتماعی- فرهنگی در این حوزه یاد می‌شود. از سوی دیگر، مسائل حقوقی درمان‌های غیرمجاز مورد درخواست بیماران، پراکنده بودن اقدامات انجام‌شده، مسائل حقوقی ناشی از شکایات بیماران درخصوص کیفیت نامناسب درمان، موازی‌کاری دستگاه‌ها و نهادهای مسوول، عدم برخورداری مراکز

درمانی از گواهینامه‌های بین‌المللی اعتبارسنجی، نامناسب بودن جایگاه گردشگری سلامت در قوانین بالادستی، ضعف تسهیلات صدور ویزای درمانی، ضعف قوانین و مقررات در عین بیان اهمیت و ضرورت در متن قوانین و خطمشی‌ها، نظام‌مند نبودن جذب گردشگران سلامت، عدم تناسب اقدامات انجام شده با اهداف تعیین شده، ناکافی بودن زیرساخت‌ها و تضییع حقوق بیماران داخلی، نامشخص بودن و عدم تفکیک وظایف دستگاه‌ها؛ افزایش فعالیت‌های دلالی و کاسب‌کارانه در ارائه خدمات پزشکی، نیاز به الگوی جامع خطمشی‌گذاری، کیفیت پایین خدمات‌رسانی و تسهیلات و ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل از جمله چالش‌های اداری گردشگری سلامت محسوب می‌شوند.

طبق نتایج این پژوهش، ناآرامی منطقه، فعالیت‌های اندک تبلیغاتی در سایر کشورها، محدودیت‌های موجود در روابط خارجی، حضور کم شهروندان خارجی در کشور، مسائل ناشی از تحریم‌های بین‌المللی، ارائه تصویر غیرواقعی و نامناسب از کشور در رسانه‌های غربی و روابط بانکی محدود با سایر کشورها نیز از چالش‌های سیاسی در این زمینه هستند. پژوهشگران در این تحقیق پیشنهاد می‌کنند برای توسعه صنعت گردشگری سلامت در کشور، در راستای امور گردشگری سلامت در استان‌ها و دعوت از فعالان بخش خصوصی توسط شورای استانی گردشگری پزشکی هماهنگی صورت گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود جوایز صادراتی برای فعالان گردشگری سلامت راه‌اندازی شود و برگزاری نمایشگاه‌ها و همایش‌های بین‌المللی در دستور کار قرار گیرد. حذف مقررات زائد از جمله الزام فعالان گردشگری سلامت به اخذ مجوز آژانس‌ها، تدوین قوانین شفاف و با ثبات برای ذی‌نفعان مختلف گردشگری سلامت، توسعه تسهیلات با بهره کم و حمایتی برای سرمایه‌گذاران، اطلاع‌رسانی از طریق رسانه ملی در زمینه دستورالعمل‌های گردشگری سلامت، ایجاد انعطاف لازم در برنامه گردشگری پزشکی، تدوین برنامه‌های تبلیغاتی و آموزش سرمایه‌گذاران و... از دیگر پیشنهادهای این پژوهش برای توسعه صنعت گردشگری سلامت در کشور است.

منبع: خبرگزاری دنیای اقتصاد